

Nr 45

Boazodoalu ja luondduealáhusaid ruhtadanláhka

Addojuvvon Helssegis ođđajagimánu 21. beaivve 2000

Riikkabeivviid mearrádusa mielde mearriduvvo:

1 lohku

Almmolaš njuolggadusat

1 §

Lága ulbmilat

Dán lága ulbmilin lea ovddidit ja dahkat mánggabealageabbon boazodoalu ja eará luondduealáhusaid ealáhusdoaimma, buoridit ealáhusaid struktuvrra ja doaibmavejolašvuodaid, ovddidit ođasmuvvi luondduriggodagaid bistevaš geavaheami, ovddidit boazodoallo- ja luondduealáhusguovllu ja doarjut biedgguidássanguovlluid ja servošiid ovddideami boazodoalloguovllus ja luondduealáhusaid jodihanguovllus. Ulbmilat ollašuttuojuvvojit oassin boazodoalu ja luondduealáhusaid doaibmaevttuid ovddideamis. Dán lága mieldásaš doaimmain galgá dasa lassin váldit vuhtii Eurohpa Ovtastumi oktasaš eanadoalopolitihka ja guovllu- ja struktuvrapolitihka ulbmiliid.

Dán lága mieldásaš doaibmabijuin galgá erenoamážit váldit vuhtii ahte sámiiin galget leat vejolašvuodát bajásdoallat ja ovddidit iežaset kulturhápmai gulli ealáhusaid sámiiid ruovttuguovllus.

Dán lága mieldásaš doaibmabijuin galgá dasa lassin giddet erenoamáš fuopmášumi:

1) buvttadan- ja gilvalannávccaid lasiheapmai, boazodoalliid ja luondduealáhusbargiid doaimma mánggabealageabbon dahkamii ja ovddideapmai ekonomalaš ollisvuodaid mielde ja ovttasbarggu ovddideapmai;

2) fitnodatdoaimma álggaheapmai;

3) buktagiid kvalitehta buorideapmai ja buvttadusa ođasmahttimii márkaniid dárbbu mielde;

4) bistevaš ovdáneami mieldásaš buvttadussii, birasáššiide, čáhceriggodagaid bistevaš geavaheami prinsihpaide ja bargobirrasa buorideapmai;

5) ollašuttinvuoláš doaibmabijuid ekonomalaš, sosiálalaš ja čuvgehuslaš váikkuhusaide ja dássearvo- ja barggolašvuodáváikkuhusaide; ja

6) ássandili ovddideapmai ja ássanbirrasa buorideapmai.

2 §

Guoskadansuorgi ja eatmandiedalaš guoskadanguovlu

Dát láhka guoskaduvvo Eurohpa eanadoalu stivren- ja doarjunfoandda (EMOTR) doarjagis dálonguovllu ovddideami várás ja dihto áshusaid rievdadeami ja gomiheami birra addojuvvon rádi áshusaid (EO) Nr 1257/1999 (mañjeleappos EO:a dálonguovllu ovddidanásahus) oaiivilduvvon doaibmabijuide. Dasa lassin dát láhka guoskaduvvo EU-oassáruhtadan doarjagiidda, mat máksojuvvojit EO:a márkánordenásahusaid vuodul, ja váldegottálaš dievasmahtti dálonguovllu ovddidandoaibmabijuide. Dán lága ulbmiliid juksama várás sáhtta geavahit sihke váldegottálaš doarjjavuogádagaid ja doarjjavuogádagaid, mat ruhtaduvvojit Eurohpa Ovtastumi (EO) struktuvrafoandaid rudaiguin dahje Eurohpa Uniovnna (EU) eará rudaiguin muhtumassii dahje ollásit. Dát láhka ii guoskaduvvo Eurohpa Ovtastumi oktasaš guolástanpolitihka suorgái gulli doaibmabijuid doarjumi.

Dát láhka guoskaduvvo boazodollui, mainna bargojuvvo boazodoallogas (848/1990) oaiivilduvvon boazodoalloguovllus. Luondduealáhusaid hárrái dán lága mearrádusat guoskaduvvojit Eanodaga, Anára, Ohcejoga ja Suovvaguoikka gielddain ja Muonio, Gihttela, Soadegili ja Salla gielddain dain osiin, mat leat Kajanki, Tepasto, Pomovaara, Peurasuvanto, Savukoski, Seitajärvi, Ruotsukainen á, Pulkkaviita ja Ylirovanvaara hábmen rádjelinnjá davábealde nu, ahte dálut mat

deivet dán linnjá ala lohkkoujvvojit goittot ollásit mielde.

3 §

Meroštallamat

Boazodoalldállu ja luondduealáhusedállu oai-vvilda dán lágas ovttá dahje eanet dáluid dahje dálloosiid hábmen ollisvuoda, mat gullet seamma oamasteaddjái dahje juoga eará ákka vuodul dálu hálddašeaddjái. Dállooassi oai-vvilda dálu mear-reoasi ja mearrevidodaga. Boazodoalldállu ja luondduealáhusedállu sáhtta atnit maiddá huk-sendohkálaš gittaopmodaga. Ráđdehusa ása-husain sáhtta addit dárkilet mearrádusaid das, mii boazodoalu dahje luondduealáhusa jodiheapmái heivvolaš ollisvuhtii gullá;

Boazodoallu oai-vvilda boazodoallolágas oai-vvilduvvon bohccuiguin bargama;

Luondduealáhusedállu oai-vvilda boazodoalu, guolá-tusa, meahcebevuddu, murjema, guopparčoaggima ja luonddu bissovaš buvttadannávccaide vuodduuvvi luondduriggodagaid ávkinatnima. Luondduealáhusedállu gullet maiddá luondduealá-husa oktavuodas jodihuvvon guollešaddadeapmi, giehtaduodjin dahje muđui ruovttus dáhpáhuvi, luondduealáhusedállu fidnejuvvon buktagiid ordnen ja ovddosdikšun, luondduealáhusedállu dárbbálaš biergasiid gárvviteapmi ja ordnen, mátkemuit-tuid gárvviteapmi ja luondduealáhusedállu oktavuodas dáhpáhuvi idjadan- ja oahpistanvejolašvuodaid fállan mátkkálaččaide ja eará bálvalandoaimma. Luondduealáhusedállu lohkkoujvvo maiddá luondduealáhusedállu oktavuodas jodihuvvon smávva eanadálloallu;

Eará fitnodatdoaimma oai-vvilda luonddu bisso-vaš buvttadannávccaide vuodduuvvi fitnodatdo-aimma ja vuodduovttadusa oktavuodas jodi-huvvon eará fitnodatdoaimma, mii addá barggu fitnodatbargi ja su bearašlahtuid lassin eará olb-muide, go vuodduovttadus lohkkoujvvo mielde, eanemustá golmma jahkebergosaji meari ovddas. Eará fitnodatdoaimmain sáhtta buohtastahttit bál-valusaid dahje buktagiid ovddosdikšun-, juoh-kin-, dahje vuovdingollosa oasi nugo ráđdehusa ása-husain mearriduvvo;

Boazodoallo- ja luondduealáhusedállu buktagiid ovddosdikšun ja márkastin oai-vvilda Eurohpa Ovttastumi vuodduansoahpamuša čuvvosis I oai-vvilduvvon buktagiid ovddosdikšuma dahje gáv-pemárkaniidda lágideami;

Ruhtalágáduš oai-vvilda ossodatbáŋkkuid, seastinbáŋkkuid ja fitnodatbáŋkkuid ja daid kon-serdnii gulli servošiid ja Suomen Hypoteekki-

yhdistys 'a ja eará servošiid (mearriduvvojit dárki-leappot Eana- ja meahccedoalloministeriija ása-husain), maid doaimma sáhtta buohtastahttit máinnašuvvon ruhtalágádušiguin;

Guovddášruhtalágáduš dahje ruhtadeami bál-valanfitnodat oai-vvilda ruhtalágáduša dahje eará servoša, man birra mearriduvvo dárkileappot Eana- ja meahccedoalloministeriija ása-husain ja man doaimma sáhtta buohtastahttit ruhtalágáduš-ain; ja

Boazodoallo- ja luondduealáhusedállu fitnodat oai-vvilda ealáhusedállu, gii bargá boazodoaluin dahje luondduealáhusedállu dahje eará fitnodatdoaimma, mainna bargoujvvo boazodoalu ja luondduealáhu-sa oktavuodas.

4 §

Eará almmolaš doarjja

Dán lága mielas doarjaga rehkenasttedettiin váldoujvvo geahpedeaddjin vuhtii seamma fidnui juolluvvon eará almmolaš ruhtadandoarjja.

Doarjja ii oáččo mannat badjel Eurohpa Ovttas-tumi dahje kommišuvvna mearrádusain ása-husain dahje mearriduvvon alimusdoarjaga.

Dát lágá ii guoskaduvvo fidnui dahje doaib-mabidjui, mii lea dorjoujvvon nuortalašlágá (253/1995) vuodul.

Jos smávva eanadálloallu, mainna bargouj-uvvo boazodoallo- dahje luondduealáhusedállu, gáibida gaskamearálaččat stuorát bargomeari go 1 000 olmmošbargodiimmu jagis, de eanadállo-dollui guoski doaibmabidjui ii dán lága mielde oáččo lágidit dákkár dálu oamasteaddji dahje hálddašeaddji buorrin.

5 §

Doarjaga oážžuma almmolaš eavttut

Doarjaga dán lága mielde sáhtta juolludit ovttá dahje eanet lunddolaš persovnaide, priváhta-dahje almmosvuoigatvuodalaš servošiid ja vuodduvossii, jos maŋgelis ii nuppeláhkai mearri-duvvo. Doarjaga sáhtta juolludit maiddá ovdalis máinnašuvvon dáfuide oktasaččat. Doarjaga juol-ludaneaktun servošiid ja vuodduvossii lea ahte doarjundohkálaš olbmus dahje eanet doarjundoh-kálaš olbmuin ovttas lea mearidanváldi servošiis ja vuodduvossii.

Doarjaga sáhtta juolludit dákkár ealáhusedállu, gii oážžu váldoasi áigái boadustis boazodoalus dahje luondduealáhusedállu, man ekonomalaš eallindohkálašvuoda sáhtta čájehit ja gii ovddida ealáhusedállu doaibmavejolašvuodaid ja gean orru gán-

náheamen doarjut, go váldá vuhtii dán lága ulbmiliid. Doarjuma dárbbášlašvuoda guorahaladettiin galgá daid doarjagiid hárrai, mat máksojuvvojit dán lága vuodul, gáibidit dan ahte doarjjaoažžu ássá boazodoallolágas oaivvilduvvon boazodoalloguovllus dahje 2 §:s daddjojuvvon luondduealahusguovllus.

Doarjaga ii sáhte juolludit vuollel 18-jahkásažžii iige 65 jagi deavdán olbmui.

Ráđdehusa ásaheamis sáhtá mearridit ahte ealahusbargi sisaboadut eará go dán lágas oaivvilduvvon ealahusdoaimmas eai oaččo mannat badjel dan meari, mii nannejuvvo ráđdehusa ásaheamis.

Ráđdehusa ásaheamis mearriduvvo dain ákkain, maid mielde sáhtá spiehkastit dán paragrafa 3 momeanttas oaivvilduvvon doarjjaoažžu aheavttuin.

6 §

Dárkilet ákkat doarjaga juolludeapmái

Ráđdehusa ásaheamis mearriduvvo stáhtabušeahtas lágiduvvon mearreruđaid ja eanadálloalu ovddidanfoandda geavahanplánas lágiduvvon ruđaid olis dán lágas oaivvilduvvon doarjjavuogadagaid atnuiváldimis ja dárbbu mielde guoskanáigis.

Ráđdehusa ásaheamis sáhtá mearridit dárkileappot doarjjahámiin, doarjaga juolludanákkain, doarjagiid alimusmeriin ja soahpamuššii vuodduvvi doarjagiid almmolaš eavttuin. Doarjaga sáhtá sierranahttit guovlluid mielde.

7 §

Ruđaid stivren

Eana- ja meahccedoalloministeriija fuolaha ruđaid stivremis, maid sáhtá geavahit dán lága ulbmiliidda nu, ahte addá ruđaid geavaheamis dárkilet mearrádušaid, go mat gávdnojit EO-njuolggadusain, dán lágas, ráđdehusa ásaheamis ja eanadálloalu geavahanplánas.

Eana- ja meahccedoalloministeriija sáhtá addit mearrádušaid das, mo ruđat stivrejuvvojit meariid, guovlluid ja doaibmasurggiid ja čuožáhatjovkui guoski juohkáseami mielde. Eana- ja meahccedoalloministeriija addin ásaheamis mearriduvvojit maiddái dárkilet njuolggadusat (go lea dat lánka ja ráđdehusa ásaheamis, mii addojuvvo dan vuodul) huksema birra, mii dorjojuvvo dán lága vuodul ja nannejuvvojit dárbbášlaš osiin dat golut, mat das dohkkehuvvojit.

8 §

Eurohpa Ovtastumi ruhtadeapmi

Eana- ja meahccedoalloministeriija doaibmá EMOTR:a doarjunossodaga hárrái ruđain vástideaddji ministeriijan ja EMOTR:a stivrenossodagas juolluduvvon ruđaid hárrái rádi ásaheamis (EO) Nr 1260/99 oaivvilduvvon máksineiseváldin ja addá ruđaid maiddái eará ministeriijaid hálddahussurggiide foandda ruhtadan prográmmaid ollašuttima várás beroškeahhtá das, juolluduvvojitgo ruđat ovdalis máinnašuvvon foanddas stáhtii vai stáhta ovddosfuolahánláhkai. Eana- ja meahccedoalloministeriija sáhtá maiddái váldit vuostá máinnašuvvon ásaheamis mieldásaš máksineiseválddis geavahanláhkai EO:a eará struktuvrafoanddaid ruđaid, vai sáhtá ollašuttit oktilaš prográmmaáššegirjiid dahje EO-álggaprográmmaid dán lágas daddjojuvvon ulbmiliidda. Eana- ja meahccedoalloministeriija fuolaha maiddái EO:a máksinossodaga ohcamis, ruđaid bajásmerkemis ja eará ruhtadoalus ja ruđaid ovddosmáksimis kommišuvdnii. Eana- ja meahccedoalloministeriijai gullá maiddái addit dárbbášlaš čilgehuseid ja ovddastit Eurohpa Ovtastumi doaibmaorgánain dán lágas oaivvilduvvon áššiid giedahaladettiin.

EU-ruđat bajásmerkejuvvojit stáhtabušeahta bokte stáhtavuorkái. Eanadálloalu ovddidanfoanddas juolluduvvon oassáruhtadandohkálaš doarjaga EU:a ruhtadanossodat sirdojuvvo bušeahtas fondii.

EMOTR:a doarjunossodaga ruđaid hálddašanmeannudeamis čuvvojuvvo, mii oktasaš eanadállopolitihka ruhtadeamis addojuvvon rádi ásaheamis (EO) Nr 1258/99 ja dan vuodul addojuvvon EO:a njuolggadusain ja mearrádušain mearriduvvo máksiovtadaga ja ruđaid hálddašemi birra. Dat mii Eurohpa Ovtastumi oktasaš eanadállopolitihka ollašuttima birra addojuvvon lágas (1100/1994) ja dan vuodul mearriduvvo, čuvvojuvvo heivvolaš osiin, go ollašuttuojuvvojit dán lágas oaivvilduvvon doarjjavuogadagat.

9 §

Prográmmabargu

Prográmmabargus čuvvojuvvo, mii struktuvrafoanddaid váldegottálaš hálddašemi birra sierra mearriduvvo. Ráđdehusa ásaheamis sáhtá goittot dárkileappot mearridit eatnangotti ovtasbargojuhkosa bargguid birra, go dán lágas daddjojuvvon doaibmabijut ollašuttuojuvvojit.

2 lohku

Váldegottálaš ruhtadandoarjja

10 §

Almmolaš áššit

Manjnelis 4 logus oaivvilduvvon doarjagiid sáhtá dárbbu mielde juolludit maiddáí ollásit váldegottálaš ruđain. Doarjaga sáhtá juolludit maiddáí 1 §:s máinnašuvvon ulbmiliid ollašuttima várás maiddáí váldegottálaš prográmmaide, ovddidan-doaibmajuiide ja fitnuide.

11 §

Investeremiid doarjun

Dán lága vuodul sáhtá doarjut investeremiid nu, ahte juolluduvvojit ruhtadandoarjagat čuovvovaččat:

1) ealáhusain bargama dáfus dárbbášlaš dállo-doallo-, buvttadan- ja idjadanvistiid ja daidda gulli biergasiid sihke guollešaddadanládduid huksema, viiddideami ja ordnema várás ja ássanberrasa buorideami várás (*hukseandoarjja*);

2) bealddu goikadeami ja čiegusrávarokkiid goaivuma várás (*ordnendoarjja*);

3) dakkár priváhtageainnu várás, man ráhkadeapmái ii sáhte juolludit ruhtadoarjaga priváhtageainnuid birra addojuvvon lága (358/1962) vuodul ja dasa lassin dakkár geainnu, man dušše gittaopmodaga oamasteaddji dahje hálddašeddji oažžu geavahit, ráhkadeami várás (*geaidnodoarjja*);

4) čáhceháhkan- ja duolvačáhcerusttegiid huksema várás (*čáhcefuolahusdoarjja*);

5) ealáhusas dárbbášlaš luovosopmodaga háhkama várás (*luovosopmodatdoarjja*);

6) elerávnnji fidnemii vuoigadahtti ossodat- ja searvanmávssuid máksima ja elerávnnji háhkama ja juohkima várás dárbbášlaš rusttegiid huksema várás (*elerávnjedoarjja*), ja

7) erenoamáš mávssolaš siva dihte luondduroasuid dagahan bohccuid heahtebiebmama várás nugo ráđdehusa ášahusain sierra mearriduvvo.

12 §

Eanaoastinruhtadeapmi

Dán lága vuodul sáhtá doarjut eanaháhkama nu, ahte juolluduvvojit ruhtadandoarjagat čuovvovaččat:

1) dálu, mearreoasi dahje lasseeatnama háhkama várás (*eanaoastindoarjja*),

2) ovttá dahje eanet mearreosiid háhkama várás dálus, masa ohccis lea ossodat (*oappážiidossodatdoarjja*);

3) dássema ja lotnunossodaga máksima várás (*dásšen- ja lotnundoarjja*); ja

4) láhkaoasi dievasmahttima máksima várás (*láhkaossedoarjja*).

13 §

Visteruhtadeapmi

Dán lága vuodul sáhtá juolludit ruhtadandoarjaga ássanvisti huksema, viiddideami ja ordnema várás ja ássanberrasa buorideami várás, jos máinnašuvvon ulbmiliidda ii sáhte juolludit eará doarjaga almmolaš ruđain (*vistedoarjja*).

Doarjaga juolludaneaktun lea ahte doarjjaoažžu geavaha doarjunvuolaš vistti iežas dahje bearašlahtuidis fásta viessun.

14 §

Boazodoalu ja luondduealáhusaid ovddidanfitnut

Dán lága vuodul sáhtá juolludit doarjaga dakár fitnuid goluide, maid ulbmilin lea:

1) buoridit vejolašvuoda bargat boazodoaluin ja luondduealáhusaiguin ja ovddidit boazodoallobuktagiid ja luondduealáhusain fidnejuvvon buktagiid buvttadanvugiid, márkanastima ja ovddosdikšuma;

2) ovddidit ealáhusain bargama ja berrasa buoridandoaimmaid; dahje

3) čilget ealáhusbargi dárbbášan skuvlema dahje álggahalli fitnodatdoaimma doaibmavejolašvuodaid.

3 lohku

Bálgosiidda goski sierra váldegottálaš ruhtadandoarjagat

15 §

Bálgosiid investeremiid doarjun

Boazodoallolágas oaivvilduvvon bálgosiidda sáhtá juolludit ruhtadandoarjaga boazodoalu dáfus vealtameahttun fásta caggan-, mearkun-, rátkin-, čuočuhan-, guođohan- ja suodjeáiddiid ja njuovahagaid ja bargosadjevistiid huksen- ja ordnengoluide. Máinnašuvvon bargguin fuolaha bálgus.

Bálgosii sáhtta juolludit doarjaga maiddá:

1) rátkingárddiide ja njuovahagaide manni geainnuid ráhkadan- ja ordnengoluide (*geaidno-doarjja*);

2) njuovahagain dárbbaslaš čáhcehákan- ja duolvačáhcerusttegiid háhkangoluide (*čáhcefuolahusdoarjja*); ja

3) elerávnnji fidnemii vuoigadahtti ossodat- ja searvanmávssuid máksima ja elerávnnji háhkamii ja juohkimii dárbbaslaš rusttegiid huksema várás (*elerávdnjedoarjja*).

Dát láhka ii guoskka cagganáiddiide, mat huksejuvvojit riikkaráji ala iige daid ordnemii.

16 §

Luovosopmodatdoarjja

Bálgosii sáhtta juolludit luovosopmodatdoarjaga boazodoalu dáfus vealtameahtun sirditvejolaš áiddiid, elerávdnje- ja čáhcefuolahusovttadagaid, njuovahatovttadagaid ja bargosadjevistiid háhkama várás ja dasa lassin sagahanbohccuid ja Eana- ja meahccedoaloministeriija addin ásahas dárbbaslašžan gehččojuvvon, boazodoalu dáfus vealtameahtun eará goluide, mat bohtet luovosopmodaga háhkamis.

Ráđdehus sáhtta erenoamáš mávssolaš siva dihte ásahasain mearridit juolludanláhkai ruhtadan-doarjaga bohccuid heahtebiebma várás.

4 lohku

EU-oassáiruhtadan ovddidandoaimbajut dálonguovllu várás

17 §

Almmolaš áššit

Go juolluduvvojit doarjagat Eurohpa Uniovnna oassáiruhtadan ovddidandoaimbajuide dálonguovllu várás (manjeleappos EU-oassáiruhtadan doarjja), de čuvvovuvvojit dán lága njuolggadusat dakko bokte go ášši birra ii leat mearriduvvon Eurohpa Ovtastumi ásahasain dahje daid vuodul addojuvvon nannejumiin dahje mearrádusain. Láhka guoskaduvvo sihke Ovtastumi ja váldegottálaš ruhtadanossodahkii. Váldegottálaš ruhtadanossodat sáhtta leat sihke stáhta ja eará almmosservoša juolludan doarjja. Prográmmain ja plánain sáhttet leat mielde maiddá dakkár doaimbajut, mat ruhtaduvvojit ollásit váldegottálaš ruđaiguin.

Dán logu mielđasaš doarjaga sáhtta juolludit, jos doarjunvuolaš ovddidandoaimbajut lea válde-

juvvon mielde prográmmii, mii ruhtaduvvo Eurohpa Ovtastumi ruđaiguin, ja doaimbajut dea-
vdá prográmmas dasa ásahasain eavttuid.

18 §

Boazodoallo- ja luondduealáhusfitnodagaid doarjun

EO:a dálonguovllu ovddidanásahas oai-
vilduvvon doarjagiin sáhtta juolludit:

1) ásahusa 4-7, 30, 33 ja 45 artihkkala vuodul doarjaga boazodoalu ja luondduealáhusaid buvttadussii guoski ja buvttadandoaimma gáibidan biras- ja bargosuodjalaninvesteremiidda ja investerenfitnuid plánengoluide;

2) ásahusa 8 artihkkala vuodul nuorra eanadoalliid álggahandoarjaga;

3) ásahusa 9, 33 ja 45 artihkkala vuodul doarjaga ámmátlaš lasse- ja dievasmahttinskuvlemii;

4) ásahusa 25-28 ja 30 artihkkala vuodul doarjaga buktagiid ovddosdikšuma ja gávppašaneavttuid buorideami várás; ja

5) ásahusa 29, 32, 33 ja 45 artihkkala vuodul doarjaga dálonguovlobirrasiid vuogáidáhttima ja ovddideami buorideami várás eará go 1-4 čuoggás oai-
vilduvvon doaimbajuid várás.

Dán logus oai-
vilduvvon doarjaga sáhtta dárbbu mielde juolludit maiddá ollásit váldegottálaš ruđain.

Ovdalis 1 momenta 2 čuoggás oai-
vilduvvon doarjja, mii lea oai-
vilduvvon gittaopmodaga dahje dan oasi háhkamii, juolluduvvo earret doarjaga alimusmeari muđui seamma eavttuiguin go doarjja, mii juolluduvvo dán lága vuodul gittaopmodaga dahje dan oasi háhkama várás. Dán momentas oai-
vilduvvon doarjagii guoskaduvvo, mii ruđáidsirdinlaga 14 §:s (931/1996) mearriduvvo loana birra, mii juolluduvvo gittaopmodaga dahje dan oasi háhkama várás.

5 lohku

Ruhtadanvuogádagat

19 §

Doaimma ruhtadeapmi ja doarjjahámit

Dán lágas oai-
vilduvvon ruhtadandoarjagii sáhtta geavahit stáhtabušehtas ja 65 §:s oai-
vilduvvon doaimbajuid hárrái eanadállo-
doalu ovddidanfoandda geavahanplánas lágiduvvon ruđaid ja EU:a lágidan eará ruđaid.

Dán lágas mielđasaš ruhtadandoarjaga sáhtta juolludit ruhtadandoarjjan, stáhtaloanaid reantoov-

dun, reantofriiddjavuohtan, oanádusaid friiddjajagiid hámis ja loanaid reandodoarjjan (juolluduvvo ruhtalágádusaid ruđain) ja dasa lassin 20 §:s oai-vvilduvvon friiddjavuohtan leat hágakeahtta lotnii dáhkádusa dahje vealgeordnemiidda guoski doarjjan.

Loatnaoažžus ii berrojuvvo reantu dan áiggis, mas reanttuid máksimis lea miedihuvvon reantofriiddjavuohta.

20 §

Dáhkádusat

Stáhtaloanas galgá loana loktedettiin leat bñjkodoaimmas dábálaččat geavahuvvon dáhkádus, jos bargofápmo- ja ealahusguovddáš ii leat luoitán dáhkádusa háhkamis.

Jos eará go lotnii guoski doarjaga ohccin lea juoga eará go almmosvuoigatvuodalaš searvvuš, de sáhtta doarjaga juolludaneiseváldi gáibidit das dárbbu mielde dáhkádusa. Doarjaga juolludaneiseváldi mearrida dáhkádusa hámis. Ráđdehusa ásahusain mearriduvvojit dárbbu mielde dárkilet mearrádusat das, goas dáhkádusa addimii lea dárbbu.

21 §

Stáhtaloanat ja daid reantu

Ruhtalágádusat sáhttet juolludit loana Eana- ja meahccedoalloministeriija lágidan eanadállodoalu ovddidanfoandda ruđain (*stáhtaloanat*).

Stáhtaloana ollesreantu lea čujuhanreanttu ja dasa boahtti proseantaovttadatmeari submi. Loatnaoažžu galgá máksit loanas guoskevaš reanttu vihtta proseantaovttadaga vuolit reanttu, goittot uhcimustá guovtte proseantta jahkásaš reanttu, čujuhanreanttuin, fásta proseantaovttadatmearis mii lasihuvvo čujuhanreanttu, reantoovdui ja reantofriiddjavuohtii gulli doarjaga rehkenastimis, friiddjajagiid ja reantofriiddjavuođa alimusmeriin ja dasa lassin dárbbu mielde lotnii gulli doarjaga alimusmeriin mearriduvvo ráđdehusa ásahusain.

22 §

Stáhtavástu

Stáhtas lea ovddasvástádus ruhtalágádussii dán lága vuodul juolluduvvon stáhtaloanaid dain oai-veopmodaga ja reanttu loahpalaš massimiin, mat bohtet velggolačča máksinnávccahisvuodas dakko bokte go loana dáhkádusain eai čoggo dan máde ruđat ahte daiguin sáhtta gokčat daid

oanádusaid ja reanttuid, mat leat báhcán mávsse-keahtta stáhtaloanas.

Stáhtavástu fámusleahkima eaktun lea ahte ruhtalágádus fuolaha loanas dán lága ja dan vuodul addojuvvon njuolggadusaid ja mearrádusaid mielde nu, ahte čuovvu buori bñjkovieru. Loana juolludan ruhtalágádus lea maiddá geatnegahttojuvvon bearráigeahččat stáhta ávkki ja váldit vuhtii Eana- ja meahccedoalloministeriija mearrádusaid, go loana dáhkádussan adnojuvvon opmodat muhttojuvvo ruhtan eaktodáhtolaš vealgeordnemis, bággo- vuovdimis dahje reastaluvvanmeannudeami okta- vuodas.

Eaktodáhtolaš vealgeordnema dahje dansullasaš eará ordnema dahje loana dáhkádussan adnojuvvon opmodaga eaktodáhtolaš muhttima ruhtan nu, ahte loana ruovttoluottabearran šaddá vára vuollai, oažžu dahkat dušše bargofápmo- ja ealahusguovddáša lobiin.

23 §

Buhtadusat, mat máksujuvvojit stáhtaloanain

Eana- ja meahccedoalloministeriija mearrida oai-veopmodaga ja reanttuid buhtadusas, mii máksujuvvo ruhtalágádussii stáhtavástu vuodul. Ovdal buhtadusa nannema ministeriija galgá čilget ahte velggolačča ja vejolaš dáhkideaddji máksinnávccahisvuodas boahtti loahpalaš massin lea gávnnavuvvon ja ahte massima ii sáhte gokčat ruđaiguin, mat fidnejuvvojit dáhkádussan adnojuvvon opmodaga vuovdimis. Dáhkádusa vuovdin ii goittot gáibiduvvo dalle, go velggolaš dahje loanas vásttolaš goalmmát olmmoš oažžu fitnodatsaneremis dahje priváhtaolbmo vealgeordnemis dahje eará dásullasaš ordnemis dahje dáhkádusvástu ordnemis doallat dáhkádussan adnojuvvon opmodaga. Buhtadusa máksá ruhtalágádussii Eana- ja meahccedoalloministeriija diehtobálvalanguovddáš eanadállodoalu ovddidanfoandda ruđain.

Jos ruhtalágádus fidne buhtadusa máksima maŋŋá loatnaoažžus berrojuvvo čoggokeahtta báhcán oanádusaid ja reanttuid, de dat galgá ovdosmáksit daid Eana- ja meahccedoalloministeriijai eanadállodoalu ovddidanfondii bajásmerkejuvvo. Eana- ja meahccedoalloministeriija mearrida ruhtalágádussii máksujuvvon buhtadusa ruovttoluottabearrama birra loatnaoažžus.

Buhtadusa massimiin sáhtta guoddit mávsse-keahtta dahje buhtadusa meari vuolidit, jos loana ii leat dikšujuvvon dán lága dahje dan vuodul addojuvvon njuolggadusaid dahje mearrádusaid dahje buori bñjkovieru mielde.

24 §

*Buhtadusohcamiid gieđahallanáigi ja buhtadus-
aide guoski maŋŋonanreanttu*

Eana- ja meahccedoalloministeriija galgá gieđahallat stáhtalotnii guoski buhtadusohcama golmma mánu sisa das, go ruhtalágádusa ohcan lea bohtán Eana- ja meahccedoalloministeriijai ja velggolačča ja vejolaš dáhkideaddji máksinnávccahisvuodas boahtti loahpalaš massin lea gávnnahuvvon. Jos buhtadusohcama čoavdimii dárbbášuvvo ruhtalágádusas lassečilgehus, de rehkenastojuvvo golmma mánu mearreáigi das, go Eana- ja meahccedoalloministeriija bivdin lassečilgehusat leat addojuvvon ministeriijai. Jos gieđahallan bistá badjel mearreáiggi, de stáhta lea geatnegahttojuvvon máksit badjelmanniáiggis maŋŋonanreanttu reantolága (633/1982) 4 §:a 3 momeanttas oavvilduvvon reantodási mielde.

Loatnaoázžus sáhtá bearrat ruhtalágádussii buhtadusohcama vuodul máksojuvvon buhtadusas jahkásaš reanttu reantolága 4 §:a 3 momeanttas oavvilduvvon reantodási mielde. Dás galgá váldit merkema doarjjamearrádussii.

25 §

Stáhtaloana ovddosmáksin

Ruhtalágádus lea geatnegahttojuvvon máksit mávssekeahtá báhcán stáhtaloana oanádusaid ja reanttuid stáhtii dađe mielde ja dan sturrosázžan go loatnaoázžut leat geatnegahttojuvvon máksit vealggiset ruhtalágádussii. Ovddosmáksimiid galgá máksit čieža bänkobeavvi sisa das, go loatna lea velggolačča ektui báhcán mávssekeahtá dahje velggolaš lea máksán badjelmearálaš oanádusa.

Ruhtalágádusa buhtadusohcama geažil addojuvvon Eana- ja meahccedoalloministeriija mearrádusa mieldásaš mávssuid galgá máksit čieža bänkobeavvi sisa das, go ruhtalágádus lea ožžon mearrádusa diehtun.

26 §

Reantodoarjjaloanaid reantu

Ruhtalágádusa reantodoarjjaloanas bearran ollesreantu oázžu leat eanemustá dan reanttu sturrosáš, man bänku bearrá normálareantosáš loanain, mat juolluduvvojit seammalágan ulbmiliid da dábalaš eavttuiguin nu, ahte daidda lasihuvvojit reantodoarjjaloanaid juolludeamis ja dikšumis boahhti badjelmearálaš golut. Eana- ja meahccedoalloministeriijas lea vuoigatvuohta leat dohkke-

keahtá loana reantodoarjjaloatnan, jos loana ollesreantu spiehkasta ovdalis máinnašuvvon reanttu.

Reantodoarjaga sturrodat, mii máksojuvvo loanas, lea njeallje proseantaovttadaga. Loatnaoázžu galgá goittot máksit uhcimustá guovtte proseantta sturrosáš jahkásaš reanttu. Go reantodoarjja nohká, de loatnaoázžu galgá máksit reanttu ollesreanttu sturrosáš reanttu. Reantodoarjja máksojuvvo maiddá dalle, go fitnodatsaneremii ja priváhtaolbmo vealgeordnemii guoski ohcan lea guorahallojuvvomin. Reantodoarjja ii máksojuvvo daid lassegoluid hárrái, mat bohtet olgoriik-kavaluhta mielde rehkenastojuvvon loana valuhtaturssaid molsašuvvamis.

Reantodoarjaga muhttimis ruhtadoarjjan ja ruhtadoarjagiid alimusmeriid birra mearriduvvo dárkileappot ráđđehusa ášahusain.

27 §

Loatnaaddimii guoski almmolaš njuolggadusat

Loanaid, mat juolluduvvojit ruhtalágádusaid bokte, loatnaáigi lea guhkimustá 30 jagi.

Ráđđehusa ášahusain mearriduvvo dárkileappot doarjjaohcamis dárbbášlaš cealkámušain, loatnaruđaid loktemis, barggu barganáiggis, máksingeahpádusain, oanádusaid ja reanttuid bearramis, mávssuid máksináigemearis, loatnasirdimiin, badjelmearálaš oanádusain ja daid váikkuhusas máksinláhkai boahtti oanádusaide, oaiveopmodaga dáfus smávva oázžuma máksimis, stáhtaloanaid stáhtavástu gávnaheamis, loatnaeavttuid rievddanmeannudeamis ja lága juolludeapmái ja dikšumii guoski eará meannudemiin ja eavttuin.

Loana oázžu loktet, vaikko doarjaga juolludaneiseválddi mearrádus ii livččege vel ožžon lágafámu. Jos doarjaga mearri dahje doarjjaeavttut mearrádusa birra dahkkojuvvon váidaga geažil nuppástuvvet, de loana meari ja eavttuid galgá rievddadit vástidit váidagii addojuvvon mearrádusa eavttuid. Ruhtalágádus ii goittot leat geatnegahttojuvvon rievddadit loatnameari stuorábun go lea dat mearri, man dat lea doarjjaohcamis guottihan. Reantodoarjjaloana eavttuid ii oáččo dahkkojuvvon váidaga geažil almmá ruhtalágádusa lobi haga rievddadit.

28 §

*Stáhtaloanaid ja reantodoarjjaloanaid ruhtajoh-
tin*

Ovdalis meroštallojuvvon guovddášruhtalágádus dahje ruhtadeami bálvalanfitnodat:

1) ovddosfuolaha stáhtaloanaid ja daid dikšunmávssuid ruhtalágadusaide;

2) ovddosfuolaha stáhtaloanaid oanádusaid ja reanttuid stáhtii;

3) vuolláičállá stáhta ja ruhtalágadusaid gaskasaš vealgegirjjiid dárbbu mielde fápmudusa vuodul; ja

4) diŋgo reantodoarjjaloanaid reantodoarjaga stáhtas ja ovddosfuolaha daid ruhtalágadusaide.

Dán lága mieldásaš eaktodáhtolaš vealgeordnemis, fitnodatsanerema birra addojuvvon lága (47/1993) mieldásaš ordnemis ja priváhtaolbmo vealgeordnema birra addojuvvon lága (57/1993) mieldásaš ordnemis dahkkojuvvon nuppástusat stáhtalotnii dahkkojuvvojit maiddá ruhtalágadusa ja stáhta gaskasaš vealgái.

Eana- ja meahccedoalloministeriija ášahusain sáhtta mearridit, goas

ruhtalágadusat sáhttet čadahit ovdalis máinnašuvvon doaimmaid almmá guovddášruhtalágadusa dahje ruhtadeami bálvalanfitnodaga haga.

29 §

Ruhtalágadusaid goluid buhtten

Ruhtalágadusaide máksojuvvo stáhtaloanaid dikšungoluin buhtadus, man sturrodagas ja máksineavttuin mearriduvvo ráđdehusa ášahusain.

Eana- ja meahccedoalloministeriija mearrida stáhtaloana dikšumis ruhtalágadussii máksojuvvon, 1 momeanttas oaivvilduvvon buhtadusaid bearramis ruhtalágadusas ruovttoluotta muhtumassii dahje ollásit, jos ruhtalágadus ii leat dikšon stáhtaloana dán lága dahje dan vuodul daddjojuvvon vuogi dahje buori bänkoveru mielde. Ruovttoluottabearramii sáhtta, almmá ahte 43 ja 44 §:s daddjojuvvon ruovttoluottabearrannjuolggadusat dan hehttejit, álgit oppa loatnaáiggi áigge.

6 lohku

Vealgeordnemat

30 §

Stáhtaloanaid ja stáhta vuovdinhaddeoažžumiid eaktodáhtolaš vealgeordnen

Das beroškeahhtá mii eará sajis mearriduvvo, sáhtta bissovaš ekonomalaš váttisvuodaide gártan loatnaožžui su ekonomalaš dili buorideami várás eaktodáhtolaččat ordnet stáhtaloanaid ja stáhta vuovdinhaddeoažžumiid.

Loatnaoazžu sáhtta geahččat gártan bissovaš ekonomalaš váttisvuodaide, jos son lea šaddan máksinnávccaheapmen dahje lea várra šaddamin máksinnávccaheapmen iige su máksinnávccaid sáhte bissovaččat máhcahit miedihemiin reantodoarjjaloanaid ja stáhtaloanaid oanádusmávssuide maŋideami dahje stáhtaloanaide reantofriiddjavuoda dahje dakkár ruđaiguin, mat leat fidnemis almmá ahte dat čuohcá ohcci fitnodatoaiveopmodagaide.

Eaktun vealgeordnemii lea ahte dan navdet sáhttit dovdomassii buoridit loatnaoazžu ekonomalaš dili. Iežas fitnodatdoaimma heaitán dahje heaitaleaddji loatnaoazžu velggiid sáhtta eaktodáhtolaččat ordnet dušše dalle, jos loatnaoazžu vistti doallama ii sáhte muđui dorvastit. Eaktodáhtolaš vealgeordnen ii hehte searvamis fitnodatsanerema birra addojuvvon lága 97 §:s dahje priváhtaolbmo vealgeordnema birra addojuvvon lága 78 §:s oaivvilduvvon meannudeapmái.

Eaktodáhtolaš vealgeordnemis sáhtta guhkidit stáhtaloanaid ja stáhta vuovdinhaddeoažžumiid ruovttoluottamáksináiggi, vuolidit reanttu ja miedihit oanádusaid ja reanttuid máksimis máksinfriddjavuoda dahje maŋideami nugo ráđdehusa ášahusain dárkileappot mearriduvvo. Loatnaáiggi sáhtta erenoamáš mávssolaš siva dihte guhkidit badjel dan alimusloatnaáiggi, mii lea mearriduvvon 27 §:a 1 momeanttas.

Eaktodáhtolaš vealgeordnemis sohppojuvvon vealgegaskavuodaevttuid nuppástusat gusket maiddá dahkideaddjái, vealggis vásttolaš eará olbmui ja vealggis dahkádusa ášahan olbmui. Dáid sajjadaga ii oaččo almmá áššeoapmahačča lobi haga heajosmahttit.

31 §

Eaktodáhtolaš vealgeordnema ráddjehusat

Jos eai gávdno erenoamáš sivat, de vealgeordnema ii sáhte miedihit, jos ohccái lea juo ovdal miedihuvvon eaktodáhtolaš vealgeordnen.

Eaktodáhtolaš vealgeordnemis ii sáhte miedihit máksinfriddjavuoda stáhtaloana oanádusaide, jos loana dávvirdáhkádus dahje lotnii fitnodat- dahje eará dásullasaš doaimmas addojuvvon dahkádus dorvvasta oanádusaid máksima. Erenoamáš mávssolaš siva dihte sáhtta máksinfriddjavuoda goitot miedihit nugo ráđdehusa mearrádusain dárkileappot mearriduvvo. Ohcama galgá dáin dáhpáhusain lágidit Eana- ja meahccedoalloministeriija čoavdinláhkai.

Jos loatnaoazžu ii bargga šat ealáhusain, de sáhtá máksinfriddjavuođa goittot mearridit, almmá ahte 2 momeanttas daddjojuvvon ágga dan hehte, jos:

1) loatnaoazžu lea vuovdán dáhkádussan adnojuvvon opmodaga earret ássanvistti ja dasa gulli eanaviidodaga;

2) loatnaoazžu illá navdet ceavzit loana ruovttoluottamáksimis bissovaš bargonávccahisvuoda, guhkesáiggebargguhisvuoda, fuolahangeatnegasvuoda dahje eará dásullasaš siva dihte; ja

3) máksinfriddjavuohta boahká ollesmearálaččat loatnaoazžu buorin, almmá ahte buorida seammás eará velgoheaddjiid vuoigatvuoda fidnet iežaset oazžumiin mávssu.

Jos loatnaoazžui reantodoarjjaloana dahje eará loana juolludan velgoheaddjit eai bealisteaset searvva eaktodáhtolaš vealgeordnemii, de stáhtaloanaid sáhtá ordnet dušše erenoamáš siva dihte ja dainna eavttuin, ahte stáhtaloanaid ja stáhta eará oazžumiid mávssekeahces mearri lea uhcimustá 60 proseantta loatnaoazžu buot velggiin.

32 §

Reantodoarjjaloanaid eaktodáhtolaš vealgeordnen

Boazodoalliide ja luondduealáhusbargiide dán lága dahje eará njuolggadusaid dahje ráđđehusa ásahusa vuodul juolluduvvon reantodoarjjaloanaid sáhtá eaktodáhtolaččat ordnet nugo 30 §:s mearriduvvo.

Reantodoarjjaloana reanttu ordnen vuolida loatnaoazžu máksin reanttu. Reantodoarjjaga mearri rehkenastojuvvo vealgegirjeeavttuid miel dásaš reanttu mielde. Vealgeordnema sáhtá čadahit, jos loatnaoazžu ja loana juolludan ruhtalágádus leaba ovtta oaivilis vealgeordnema eavttuin ja bargofápmo- ja ealáhusguovddáš lea addán lobi reantodoarjjaloanaid ordnemii.

33 §

Vealgeordnensoahpamuš

Bargofápmo- ja ealáhusguovddáš, velggolaš ja ruhtalágádus vuolláičállet ovtta soahpamuša stáhtaloanaid ja reantodoarjjaloanaid eaktodáhtolaš vealgeordnema ollašuttimis. Soahpamuš dahká duššin lotnii guoski vealgegirje- ja doarjjamearráduseavttuid.

Eaktodáhtolaš vealgeordnema eavttuin, meannudeamis ja čuovvumis mearriduvvo dárbbu mielde dárkileappot ráđđehusa ásahusain.

34 §

Eaktodáhtolaš vealgeordnema máhccan

Bargofápmo- ja ealáhusguovddáš sáhtá mearridit eaktodáhtolaš vealgeordnema máhccat, jos:

1) velggolaš lea vealgeordnema ozadettiin dahje meannudeami áigge čiegadan ordnemii dovdomassii váikkuheaddji áššiid dahje addán dain mávssolaš sajis boasto dieđu ja velggolačča meannudeapmi lea leamaš soahpamuša eará oassebelliid dáfus erenoamáš moaittehahtti; dahje

2) loatnaoazžu lea dovdomassii guođđán čuovo-keahttá soahpamuša almmá dohkálaš siva haga.

Eaktodáhtolaš vealgeordnen máhccá maiddái dalle, go duopmostuollu nanne loatnaoazžui fitnodatsanerema birra addojuvvon lága dahje priváhtaolbmo vealgeordnema birra addojuvvon lága miel dásaš máksinprogámma. Duopmostuollu galgá progámma nannedettiin váldit vuhtii eaktodáhtolaš vealgeordnemii gullan loanaid ja oazžumiid daid eavttuid mielde, mat livčče galgan čuvvojuvvot almmá eaktodáhtolaš vealgeordnema haga.

Jos vealgeordnen lea mearriduvvon máhccat, de velgoheaddjis lea vuoigatvuolta gáibidit mávssu oazžumisttis velggolaččas daid eavttuid mielde, mat livčče galgan čuvvojuvvot almmá vealgeordnema haga. Velggolaš ii goittot dárbbáš máksit velgoheaddjái mañnonanreanttu vealgeordnema bistináiggis, jos bargofápmo- ja ealáhusguovddáš ii vealgeordnema máhccama siva dihte nuppeláhkai mearrit.

7 lohku

Eiseválddit ja čuovvun

35 §

Eiseválddit

Dán lága ollašuttimis fuolahit Eana- ja meahcedoalloministeriija, Eana- ja meahcedoalloministeriija diehtobálvalanguovddáš, bargofápmo- ja ealáhusguovddážat ja gielddaid dálanguovloaláhuseiseválddit.

Čáhcefuolahusdoarjjagii guoskaduvvo, mii čáhcefuolahusdoaimbajuid doarjuma birra addojuvvon lágas (56/1980) eiseválddiid doaimbaválddi birra mearriduvvo dahje guoskevaš áššiin ministeriijaid doaimbaválddi birra muđui mearriduvvo.

Lága ollašuttimii gulli teknihkalašláhkásaš barguid juohkima birra sierra eiseválddiid gaskkas mearriduvvo dárkileappot ásahusain.

Ráđdehusa ášahusain sáhtta mearridit ahte dán lága mieldásaš bargguin sáhtta geavahit veahkkinn earáge eiseválddiid go eanadoalloeiseválddiid.

Eana- ja meahccedoalloministeriija mearrida, goas bargguin sáhtta geavahit veahkkinn šaddobuvttadusa dárkkistanguovddáža, šibitdoavtter- ja eallindárbbášlágádusa ja Eana- ja meahccedoalloministeriija vuollai gulli eará lágádusaid.

Ovdalis 4 logus oavvvilduvvon prográmma dahje fitnu ollašuttima sáhtta addit gieldda, gielдалиhtu dahje eará vuoigatvuođadoaibmadohkálaš guovlluguovdasaš doaibmaorgána bargun nugo ráđdehusa ášahusain dárkkileappot mearriduvvo. Guovlluguovdasaš doaibmaorgána lea vásttolaš stáhtii prográmma dahje fitnu ollašuttimis ja dan várás juolluduvvon ruđaid geavaheamis.

Luonddudilálašvuođaid dagahan bohccuid heahtebiebmaš guoski 9 §:a 2 momenta 7 čuoggá ja 14 §:a 2 momenta mieldásaš doarjaga atnuiváldimis mearriduvvo ráđdehusa ášahusain.

36 §

Ruhtadandoarjaga juolludeapmi

Ruhtadandoarjaga juolluda áššáigullelaš bargofápmo- ja ealáhusguovddáš.

Ovdalgo bargofápmo- ja ealáhusguovddáš mearrida ruhtadandoarjaga juolludeamis, de sáhtta ohcama birra háhkat cealkámuša gieldda dálon- guovloeiseválddis, ja goas ohcamis lea boazodolus jearaldat, de maiddái Bálgosiid ovtastusas. Dasa lassin galgá dárbbu mielde háhkat cealkámuša maiddái eará áššedovdidáfus, mii dovda doaibmasuorggi, mainna ohcci bargá.

37 §

Bearráigeahččan

Eana- ja meahccedoalloministeriija geatnegasvuohtan lea lágidit ruđaid geavaheami bearráigeahččama nu, ahte dárbbášlaš ruđaid geavahan- ja čuovvundieduid bokte sáhtta oaidnit, leatgo doarjaga juolludan- ja máksineavttut leamaš leahkimin ja leatgo doarjaga juolludan- ja máksineavttut čuvvojuvvo.

Eana- ja meahccedoalloministeriija ášahusain sáhtta mearridit ahte bearráigeahččamis geavahu- vvojit veahkkinn bargofápmo- ja ealáhusguov- ddážit dahje eará hálddahussuorggi eiseválddit dainna eavttuin, ahte bargguid ja daid viidodaga birra sohppojuvvo sierra Eana- ja meahccedoal- loministeriija ja áššáigullelaš ministeriija gaskkas.

Ráđdehusa ášahusain sáhtta dárkkileappot mearridit stáhtadoarjaga, mii juolluduvvo eará fitno-

dahkii go ieš eanadálodoaluin bargi eanadállui, čoggoma bearráigeahččama birra.

38 §

Huksema bearráigeahččan

Huksema várás juolluduvvon ruhtadoarjagiid, reantodoarjaga ja stáhtaloanid geavaheami bearráigeahččama ja máksineavttuid gávnaheami várás galgá dasa lassin, mii 39 §:s mearriduvvo, doallat huksensajis dárbbášlažžan gehččojuvvo dárkkistemiid.

Dárkkisteamiit dahkkojuvvojit hukseheaddji goasttádusain nugo dárkkistemiid birra mearriduvvo eanageavahan- ja huksenlágas (132/1999) dahje dan vuodul addojuvvo njuolggadusain. Dárkkisteami sáhtta dán lágas daddojuvvo bearráigeahččama várás dahkat maiddá bargofápmo- ja ealáhusguovddáža dohkkehan huksen- bearráigeahččaneiseváldi.

Huksenbearráigeahččaneiseváldi dahje eará eiseváldi, man gieldda lea nammadan dán doibmii, lea geatnegahttojuvvo maiddá eará dáhphusain leat veahkkinn gieldda siste dán lága ollašuttimis nu, ahte čađaha ovddu ohcci goasttádusain huksenguorahallamiid ja iežas doaibmasuorgái gulli eará bargguid.

39 §

Bearráigeahččan ruhtalágádusaid siste

Dán lága mieldásaš loanid juolludeaddji ruhtalágádusat galget bearráigeahččat ahte loanat loktejuvvojit dálonguovloealáhuseiseválddi doarjja- mearrádusa mielde.

Loana juolludan ruhtalágádus lea geatnegahttojuvvo addit Eana- ja meahccedoalloministeriijai spesifiserejuvvo bivdaga vuodul dakkár dieđuid, mat dárbbášuvvojit dan čilgema várás, leago loatnaohcci doarjaga dárbbus. Dat lea maiddá geatnegahttojuvvo addit Eana- ja meahccedoaloministeriijai daid dieđuid ja dárkkistanláhkai daid áššegirjjiid, mat dárbbášuvvojit dan gávnaheami várás, leatgo loatnaeavttut ja EO-njuolggadusat, dát láhka ja dan vuodul addojuvvo njuolggadusat ja mearrádusat muđui čuvvojuvvo. Ovdalis máinnašuvvo dieđuidaddingeatnegasvuohta guoská maiddá dieđuide, mat galget dollojuvvo čiegusin.

40 §

Dárkkistanvuoigatvuohta

Eana- ja meahccedoalloministeriijas ja bargofápmo- ja ealáhusguovddážiš lea vuoigatvuohta

ovddalgihtii almmukeahtta dárkkistit ruhtadoarjagiid, loanaid ja eará doarjagiid juolludeapmái, máksimii ja geavaheapmái guoski áššiid.

Ovdalis 1 momeanttas oaiivilduvvon bearráigeahččama čadaheami várás ministeriija sáhtta mearrádusainis fápmudit nuppi eiseválddi dahje olggobeale ruhtadoalodárkkisteaddji čadahit iežas beales 1 momeanttas oaiivilduvvon doarjaga geavaheapmái guoski dárkkistemiid doarjaga ovddosfuolaheaddjiid ja juolludeaddjiid ja doarjjaoažžuid birra. Ruhtadoalodárkkisteaddji galgá leat almmoshálddahusa ja -ekonomiija ruhtadoalodárkkistanlávdegotti dohkkehan ruhtadoalodárkkisteaddji (JHTT-ruhtadoalodárkkisteaddji) dahje ruhtadoalodárkkistansearvvuš (JHTT-searvvuš), Guovddášgávpegámmára dohkkehan ruhtadoalodárkkisteaddji (KHT-ruhtadoalodárkkisteaddji) dahje ruhtadoalodárkkistansearvvuš (HTM-searvvuš). Ruhtadoalodárkkisteaddji doaibmá barggustis virgevástuin. Ruhtadoalodárkkisteaddji galgá dárkkistanbarggu čadahettiin čuovvut hálddahusmeannudanlága (598/1982) ja giellalága (148/1922).

Doarjjaoažžu lea geatnegahttojuvvon nuvtá ovdanbuktit 1 ja 2 momeanttas oaiivilduvvon dárkkisteaddjiide buot dárbbaslaš konto- ja eará áššegirjjiid, maidda lohkkoujuvvojit maiddá automáhtalaš diehtogiedahallama dahje seammasullasaš vuogi mielde dahkkoujuvvon dahje vurkejuvvon vástideaddji materiála, ja muđuige leat vehkkin dárkkisteamis. Dárkkisteamis vuollai sáhttet gullat bearráigeahččanbarggu gáibidan viidodagas doarjjaoažžu ruovttuealliidvistit, šaddadaneatnamat, buvttadan- ja ovddosdikšunlágádušat, vuorkkát, vuovdin- ja márkanastinlanjat ja eará dilálašvuodat, mat leat leamaš doarjaga juolludeami ja máksima eaktun. Dárkkisteapmi sáhtta guoskat sihke ieš doarjjaoažžui ja doarjaga ovddosfuolaheaddjái. Dárkkisteamis ii goittot oaččo čadahit lanjain, mat gullet ruovtturáfi vuollai.

Ráđdehusa ásahusain sáhtta dárbbu mielde addit dárkilet njuolggadusaid das, mo 1 ja 2 momeanttas oaiivilduvvon dárkkisteapmi čadahuvvo teknihkalaččat.

Boleseiseválddit galget addit dárbbaslaš virgeveahki nuvtá 1 momeanttas ja 37-39 §:s oaiivilduvvon bearráigeahččamis.

41 §

Dieđuidoažžun ja čiegusindoallan

Dieđuidoažžumii ja čiegusindoallamii guoskaduvvo, mii eiseválddi doaimma almmolašvuoda birra addojuvvon lágas (621/1999) mearriduvvo.

Das beroškeahtta mii priváhtaolbmo fitnodatdahje ámmátdoibmii, ruhtadollui dahje ekonomalaš sajadahkii guoski dahje vearuhusa várás addojuvvon dieđuid čiegusindoallamis dahje heaggadieđuid suosjis muđui mearriduvvo, lea dán lága ollašuttineiseválddiin vuogiatvuolta oažžut eará eiseválddiin dárbbaslaš dieđuid priváhtaolbmo dahje servosa ekonomalaš sajadagas, gávpe- ja ámmátčiegusvuodas dahje priváhtaolbmo persovnnalaš dilis.

Doarjaga juolludaneiseváldi sáhtta dasa lassin gáibidit ahte doarjaga ohcci dahje oažžu addá dearvasvuodadilistis doaktárduodaštusa dahje eará čilgehusa dakko bokte go das lea mearkašupmi ealáhusain bargama dáfus ja dákkár čilgehusa bivdimii guoskevaš dáhpáhusas muđui orru dárbu.

42 §

Čiegusin doallat oaiivilduvvon dieđuid luohpadeapmi

Čiegusin doallat oaiivilduvvon dieđuid luohpadeapmái guoskaduvvo, mii eiseválddi doaimma almmolašvuoda birra addojuvvon lágas mearriduvvo.

Dasa lassin mii eiseválddi doaimma almmolašvuoda birra addojuvvon lágas mearriduvvo čiegusin doallat oaiivilduvvon dieđuid luohpadeamis, lea dán lága ollašuttineiseválddiin čiegusindoallangeatnegasvuoda hehttekeahtta vuogiatvuolta luohpadit dieđuid priváhtaolbmo dahje servosa ekonomalaš sajadagas, gávpe- ja ámmátčiegusvuodas dahje priváhtaolbmo persovnnalaš dilis:

1) stáhta ja gielda eiseválddiide dán lága mieldásaš doaimmaid čadaheami várás; ja

2) alaguoddi-, boles- ja tuolloeiseváldái rihkkoša čilgema várás.

Dán lága ollašuttineiseválddiin lea čiegusindoallangeatnegasvuoda hehttekeahtta vuogiatvuolta luohpadit maiddá Eana- ja meahcedoalloministeriijai ja Eurohpa Ovtastumi áššáigulleaš doaibmaorgánaide luohpadanláhkai dieđu, mii muđui galgá dollojuvvo čiegusin, muhto masa lea dárbu, go bearráigeahččoujuvvo ahte Eurohpa Ovtastumi láhkamearrádušat leat čuvvovvovvon doarjaga juolludettin, man ruhtadeamis Ovtastupmi lea leamaš mielde.

8 lohku

Ruovttoluottabearran

43 §

Doarjaga ruovttoluottabearran doarjjaoažžus

Dán lága vuodul juolluduvvon doarjaga máksin loahpahunvvo ja doarjja mearriduvvo muhtumassii dahje ollásit ruovttoluotta berrojuvvot, jos doarjja lea geavahunvvon eará ulbmilii go masa dat lea juolluduvvon dahje doarjjaoažžu lea addán boasto dieđuid, mat leat váikkuhan dovdomassii doarjaga juolludeapmái dahje máksimii, dahje lea muđui meannudan vearálaččat.

44 §

Guorahallanvuoláš ruovttoluottabearran

Doarjaga máksima sáhtta heaitit 43 §:s daddjuvvon ákkaid lassin ja dan sáhtta mearridit muhtumassii dahje ollásit ruovttoluotta máksojuvvot, jos:

1) doarjja dahje loatna lea juolluduvvon dahje máksojuvvon boasto ákkaiguin;

2) doarjjaoažžu lea viđa jagi sisa ruhtadoarjaga mañimuš eari máksimis dahje loana mañimuš eari loktemis almmá bákcolaš siva haga heaitán doarjunvuoláš doaimma dahje dovdomassii gáržžidan dan;

3) doarjjaoažžu lea doarjaga mañimuš eari máksima dahje loana mañimuš eari loktema čuovvovaš viđa jagi áigge almmá bargofápmo- ja ealahusguovddáža dálanguovloossodaga lobi haga luohpadan doarjunvuoláš opmodaga eará go árbevuogiatvuodalaš oažžuma bokte olbmui, gii ii deavdde doarjaga juolludaneavttuid;

4) loanain ruhtaduvvon dálle dahje dan oassi vuvdojuvvo olggosmihtidandoaimmaiguin;

5) rabas fitnodatsearvvi, kommandihtasearvvi, ossodatgotti dahje oasusearvvi, mii bargá boazodoaluin dahje luondduealahusain, oamastangaskavuodat rivdet eará go árbevuogiatvuodalaš oažžuma bokte nu, ahte fitnodaga ii sáhte šat dán lága njuolggadusaid mielde atnit doarjundohkálašžan;

6) oktiisearvan biedgana ovdalگو guhtta jagi leat gollan doarjaga juolludeamis;

7) doarjjamearrádušas dahje doarjaga vuodđun leamaš áššegirjjiš ásahunvvon eavttut eai leat váldjuvvon vuhtii;

8) doarjjaoažžu biehttala addimis dárkkisteaddjiide, geat leat dárkkisteamen dán lága mielde doarjaga oažžumii dahje bearráigeahččamii

guoski dieđuid dahje konto- dahje eará áššegirjjiid, dahje biehttala veahkeheames doarvái bures dárkkistanbarggus;

9) dáhkadusa árvu lea ohccis sorjjasmeahttun sivaidda dan mađe ollu njiedjan ahte dan oai-veopmodaga, mii loanas lea vel mávssekeahhtá, bearran šaddá vára vuollai;

10) reanttu dahje oanádusa máksin lea mañjonan guhkit go golbma mánu;

11) jos loatnaoažžu dahje dáhkideaddji lea reastaluvvan dahje jos dáhkideaddji lea jápmán iige loatnaoažžu leat, vaikko lea ávžžuhuvvon, ásahan loatnaaddi dohkkehan doarvái buori dáhkadusa; dahje

12) Eurohpa Ovtastumi njuolggadusain dat gáibiduvvo.

45 §

Ruovttoluottabearrama doaibmaváldi

Eana- ja meahccedoalloministeriija mearrida iežas juolludan doarjagiid ruovttoluottabearramis ja daid máksima heaitimis. Muđui doarjaga ruovttoluottabearramis ja máksima heaitimis mearrida bargofápmo- ja ealahusguovddáš. Ráđdehusa ásahunvvo sáhtta dárbbu mielde mearridit das, man áiggi sisa doarjaga galgá bearrat ruovttoluotta. Doarjaga ii oaččo bearragoahtit ruovttoluotta das mañná, go logi jagi leat gollan doarjaga mañimuš eari máksimis.

Ruhtalágáduš sáhtta eretcealkit reantodoarjjaloana dalánaga ruovttoluotta máksojuvvot, jos reantodoarjja lea 43 §:s máinnašuvvon ákkaiguin mearriduvvon loahpahunvvo. Ruhtalágáduš galgá eretcealkit stáhtaloana, go bargofápmo- ja ealahusguovddáža dálanguovloossodat lea lágalaččat mearridan loana eretcelkojuvvot. Ruhtalágáduš sáhtta eretcealkit sihke stáhtaloana ja reantodoarjjaloana, jos gávdnojit 44 §:a 9-11 čuoggás máinnašuvvon eavttut.

46 §

Vástu ruđaid máhcaheamis dihto dáhpáhusain

Jos stáhta lea Eurohpa Ovtastumi oktasaš eana-dallopolitihkkii dahje struktuvrafoanddaide guoski láhkamearrádušain oaiivilduvvon lahttorikka vásttu vuodul geatnegahttojuvvon máksit Eurohpa ovtastumiid kommišuvdnii ruovttoluotta EO-ruđaid, de doarjaga ovddosfuolaheaddji lea geatnegahttojuvvon máksit stáhtii dan meari, man dat lea máksán kommišuvdnii, ollesmearálažžan oktan goluiguin, jos ruđaid ruovttoluottamáksin

lea boah tán ovddosfuolaheaddji boasto meannudeamis dahje jos ovddosfuolaheaddji lea prográmmaáššegirjji vuodul njuolggá vásttolaš kommišuvdnii ruđaid geavaheamis. Ruđaid máhcaheamis mearrida Eana- ja meahccedoalloministerija.

47 §

Doarjjaoažžu almmuhangeatnegasvuohhta ja ovdadiehtu

Doarjjaoažžu galgá farggamusat almmuhit doarjaga juolludeaddjái, jos dilálašvuodát leat rievdan nu, ahte doarjaga sáhtá šaddat dan geažil bearrat ruovttoluotta dahje loahpahit dahje stáhtaloana eretcealkit.

Doarjjaoažžui sáhtá bivdaga vuodul addit čadni ovdadieđu das, dagahago plánejuvvon doaimbidju 1 momeanttas oaiivilduvvon čuovvumuša. Seammalágan ovdadieđu sáhtá addit maiddái ovdal dán lága fápmuiboahhtima áigge fámus leamaš láhkamearrádušaid mielđásaš stáhtaloanaid, vuovdinhaddeoažžumiid, ruhtadoarjagiid ja eará doarjagiid hárrái. Ohcamis galgá almmuhit spesifiserejuvvon hámis ášši, mas háliiduvvo ovdadiehtu, ja ovdanbuktit ášši čoavdimá várás dárbbalaš čilgehusa. Ovdadiehtu ii addojuvvo, jos ohcan áššis lea guorahallojuvvomin dahje ášši lea eiseválddi doaimma geažil čovdojuvvon. Ovdadieđu addá doarjaga juolludaneiseváldi.

48 §

Ruovttoluottabearrama ja eretcealkima čuovvumušat

Jos doarjjaoažžu lea meannudan 43 §:s daddjojuvvon vuogi mielde, de sáhtá ruovttoluotta bearrat mearriduvvon meari bajidit eanemustá 20 proseanttain dahje, jos lea meannudan oalle roavvásit, de eanemustá 100 proseanttain.

49 §

Ovttasvástu ruovttoluottamáksingeatnegasvuodas

Jos doarjja lea juolluduvvon oktasaččat eanebuidda, de leat buot doarjjaoažžut ovttas vásttolaččat doarjaga máhcaheamis stáhtii. Doarjjaoažžuid gaskkas vástu juohkása dađe mielde, man viidát iešguhtege lea leamaš mielde doaimmas, mii lea leamaš doarjaga máhcahangeatnegasvuoda vuodđun.

50 §

Ruovttoluotta máksit mearriduvvon meari reantu ja maŋjonanreantu

Ruovttoluotta bearrat ja máhcahit mearriduvvon ruhtadoarjagii, reantobuhtadussii ja loatnadikšungoluid buhtadussii ja eretcelkojuvvon stáhtalotnii galgá máksit reantolága 3 §:a 2 momeanttas oaiivilduvvon reantodási mielde reantu nu, ahte dat bajiduvvo golmmain proseanttaovttadagain mávssu máksinbeaivvis dan ruovttoluottamáksinbeaivvi rádjai. Jos máhcahit mearriduvvon meari ii máksjuvvo ášahuvvon earrebeaivve, de dasa galgá máksit jahkásaš maŋjonanreantu reantolága 4 §:a 3 momeanttas oaiivilduvvon reantodási mielde.

Eana- ja meahccedoalloministerija sáhtá erenoamáš siva dihte mearridit ahte 1 momeanttas oaiivilduvvon reantu guđđojuvvo muhtumassii dahje ollásit bearakeahhtá, jos doarjjaoažžu meannudeapmi lea dáhpáhuvan geahppudeaddji dilálašvuodaid siste dahje su eallindilli lea boaresvuoda, buohcuvuoda, bissovaš bargonávccahisvuoda, stuorra ekonomalaš váttisvuodaid dahje eará seammalágan siva dihte dakkár ahte reanttuid ii fidneše ruovttoluotta berrojuvnot.

51 §

Doarjjamearrádušaveavttut

Dán lágas mearriduvvon doarjaga máksin- ja ruovttoluottamáksinákkaid galgá váldit doarjjamearráduša eaktun. Doarjjamearrádušsii sáhtá váldit dasa lassin maiddái eará teknihkalaš-láhkásaš eavttuid doarjaga máksimis ja ruovttoluottamáksimis dađe mielde, go EO-ásahusain dahje kommišuvnna mearrádušain gáibiduvvo dahje ráđđehusa ášahusain mearriduvvo.

52 §

Oažžumiid bearran

Ruovttoluottabearramii guoski mearráduša sáhtá olggosváldindoaimmaiguin ollašuttiit das maŋná, go mearráduš lea ožžon lágafámu.

53 §

Vealgegirjeeavttut

Vealgegirjiide galgá váldit 43 ja 44 §:a mielđásaš eavttuid doarjaga ruovttoluottabearramis. Vealgegirjiide sáhtá ášahit eretcealkima ja vealgegirjijis máinnašuvvon eretcealkinreantu

máksima áitagiin čuovvunláhkai earáge eavttuid, mat gusket dálu dahje eanaviidodaga geavaheapmái, stáhtaloana bearrama dorvvasteapmái, loana geavaheapmái ja eará dárbbaslažžan gehččojuvvon eavttuide.

9 lohku

Diehtunaddin ja nuppástusohcan

54 §

Mearrádusa diehtunaddin

Mearrádusa, man bargofápmo- ja ealáhusguovddáš lea addán doarjagii dahje máksingeahpádussii guoski ohcama birra, oažžu doaimmahit ohccái diehtun poastta mielde dábalaš reiven. Diehtunaddin gehččojuvvo dalle dáhphuvvan, jos ii nuppeláhkai boade oidnosii, čihččet beaivve das maŋŋá, go mearrádus lea biddjojuvvon postii.

Mearrádusa diehtunaddimis eará dáhphusain čuvvojuvvo, mii diehtunaddima birra hálddahusáššiin addojuvvon lágas (232/1966) mearriduvvo.

55 §

Nuppástusohcanvuogatuohhta

Áššeopmahaš oažžu ohcat nuppástusa bargofápmo- ja ealáhusguovddáša mearrádussii, man dat lea dahkan dán lága vuodul, váidimiin dálonguovloaláhusaid váidinváiddegoddaí 30 jándora sisa das, go son lea ožžon dieđu mearrádusas.

Meahcceráđdehusa lohpeamearrádussii ohcojuvvo nuppástus dálonguovloaláhusaid váidinváiddegotti birra addojuvvon lága (1203/1992) 1 §:a mielde.

Eana- ja meahccedoalloministeriija mearrádussii oažžu ohcat nuppástusa nugo nuppástusohcama birra hálddahusláhkeavahanlágas (586/1996) mearriduvvo.

56 §

Nuppástusohcanmeannudeapmi

Váidinváiddegotti sáhtta doaimmahit nuppástusohcaneiseváldái dahje dan bargofápmo- ja ealáhusguovddášii, man mearrádussii nuppástus ohcojuvvo. Bargofápmo- ja ealáhusguovddáš galgá sáddet váidinváiddegotti ja áššis čoggon áššegirjjiid ja iežas cealkámuša váidagis dálonguovloaláhusaid váidinváiddegoddaí.

Eana- ja meahccedoalloministeriija mearrádussii guoski váidaga sáhtta doaimmahit njuolggá Alimus hálddahusriektái.

57 §

Nuppástusohcan dálonguovloaláhusaid váidinváiddegotti mearrádussii

Dálonguovloaláhusaid váidinváiddegotti mearrádussii áššis, mii guoská doarjaga ruovttoluotta-bearramii dahje loahpaheapmái, loana eretcealkimii, eaktodáhtolaš vealgeordnema máhccamii dahje sierra ovddu eretgeassimii, oažžu ohcat nuppástusa váidimiin Alimus hálddahusriektái nugo hálddahusláhkeavahanlágas mearriduvvo. Muđui dálonguovloaláhusaid váidinváiddegotti mearrádussii oažžu ohcat nuppástusa váidimiin Alimus hálddahusriektái dušše dalle, jos Alimus hálddahusriektái mieđiha váidinváiddegotti.

Váidinváiddegotti sáhtta mieđihuvvot, jos:

1) lága guoskadeami dáfus eará seammalágan dáhphusain dahje riektegeavvama ovttaláganvuoda dihte lea dehálaš fidnet ášši Alimus hálddahusriektái čoavdinláhkai;

2) lea erenoamáš sivva fidnet ášši Alimus hálddahusriektái čoavdinláhkai, go ášši giedahallamis sáhtta dáhphuvvan juoga boasttuvuohta; dahje

3) váidinváiddegotti mieđiheapmái gávdno eará mávsolaš sivva.

10 lohku

Sierra njuolggadusat

58 §

Vuovdinhatti ja loanaid reanttu dárkkisteapmi

Jos ovdal ođđajagimánu 1. beaivve 1996 šaddan stáhta vuovdinhaddeoažžuma dahje boazodállolága (590/1969), luondduealáhuslága (610/1984) dahje boazoeconomiijalága (161/1990) vuodul juolluduvvon stáhtaloana reantun berrojuvvo badjel bealgoalmmat proseantta sturrosaš jahkásaš reantu, de reantu lea skábmamánu 1. beaivvis 1996 juovlamánu 31. beaivái 2001 goittotge bealgoalmmat proseantta. Visteloanaid reantun berrojuvvo duon áigodagas eanemustá njealje proseantta sturrosaš jahkásaš reantu. Jagi 2002 álgu rájes reanttu sáhtta almmolaččat dárkkistit eanemustá guvttiin proseantaovttadagain nu, ahte dárkkistuvvon reantu vástida loana juolludeami maŋŋá almmolaš reantodásis dáhphuvvan nuppástusaid. Vuovdinhatti ja loanaid reanttu almmolaš dárkkisteamis mearrida ráđdehus.

59 §

Buhtadusat

Dán lágas oaivvilduvvon doaimmaid dikšumis gildii boahhti goluin ii máksojuvvo stáhta ruđain eará go stáhtaossodatlágas (1147/1996) mearriduvvon buhtadus.

Mávssuid, mat máksojuvvojit bagadallan-organisašuvnnaide, ákkaid birra mearriduvvo dárbbu mielde Eana- ja meahccedoalloministeriija ášahusain. Dalle go jearaldat lea ovttaskas dáhpáhusaide guoski bearráigeahččan- ja ruovttoluotta-bearrandoaimmain, de stáhta eiseválddit leat geatnegahttojuvvon veahkehit Eana- ja meahccedoalloministeriija ja dan vuollásaš eiseválddiid nuvtá.

60 §

Giedahallanmávssu bearran

Dán lága vuodul addojuvvon mearrádusain berrojuvvo máksu nugo mávssuid bearramis sierra mearriduvvo. Mearrádusaid bargofápmo- ja ealáhusguovddáža vealgeordnemis ja loanaide guoski eará máksingeahpádusain ja doarjaga juolludeamis oázžu goittot nuvtá. Mearrádusaid vealgeordnemis ja loanaide guoski eará máksingeahpádusain oázžu nuvtá maiddái dálonguovloaláhusaid váidinlávdegottis.

61 §

Bánten

Dálu gidden ja bánten vealggi máksima dhákádušsain ja olggosmihtideapmi ja bággovuovdin leat lobálaččat.

62 §

Sierra ovddut

Luondduealáhusbargis, gii oamasta dahje muđui hálddaša ja ássá luondduealáhusdálu dahje lasseatnama addima bokte vuodduvvon dálu dahje dálu, man háhkan ja huksen lea dorjojuvvon dán lága dahje ovdal dán lága fápmuiboahtima fámus leamaš lága vuodul, lea almmá sierra buhtadusa haga vuoigatvuohta stáhta eana- ja čáhceguovlluin:

1) cegget Meahcceráđdehusa lohpeamearrádusain doarjjabáikki meahcebevuddu várás erenomáš mávssolaš sivaid dihte dahje doarjjabáikki guolástusa várás ja dasa lassin guollekealláriid ja

vuorkkáid ealáhusain bargama dáfus vealtameahtun sajiide guolástanealáhusa dáfus mearkašahtti čáziid lahkosiidda; ja

2) guodohit omiid ja čohkket daidda fuođđara, lasttaid, luktiid ja jávrehoaššaid.

Ovdalis 1 §:a 1 momentas mainnašuvvon lobi sáhtá addit dušše dalle, jos áššáigullelaš vistti ceggema sáhtá atnit luondduealáhusain bargama dáfus vealtameahtumin. Bargofápmo- ja ealáhusguovddáš addá cealkámuša doarjjabáikki dárbbálašvuodas.

Meahcceráđdehus sáhtá, go bargofápmo- ja ealáhusguovddáš lea addán áššis cealkámuša, eretgeassit addojuvvon sierra ovddu, jos ovddu ii sáhte šat atnit luondduealáhusain bargama dáfus dárbbálašžan.

63 §

Čujuhannjuolggadus

Dán lága ollašuhttimis čuvvojuvvojit heivvolaš osiin, mii lága (1336/1992) (láhka meannudeamis, mii čuvvojuvvo dálonguovloaláhusaid doarjjadoaimmaid divššodettiin) 4 §:s ja 6 §:a 1 momentas mearriduvvo.

64 §

Dárkilet njuolggadusat

Ráđdehusa ášahusain sáhtá dárbbu mielde addit dán lága dárkilet njuolggadusaid áššiin, mat leat Eurohpa Ovtastumi ášahusain guđdojuvvon lahttoriikkaid mearridanláhkai.

Eana- ja meahccedoalloministeriija addá dán lága ja ráđdehusa ášahusa dárkilet ášahusaid doarjunvuolaš doaimbajuid dohkálaš goluin, doarjunvuolaš ollesinvesteremiid alimusmeriin, fitnu dahje doaimbajiu ollašuhttináiggis, doarjaga sirdimis ja dárbbálaš máksinnávccalašvuoda-, gánáhan- ja eará árvvoštallamiid, dálonguovlofitnodagaid ovddidanplánaid ja vealgeordensoahpamušaid dahkanvuogis. Eana- ja meahccedoalloministeriija nanne dasa lassin vealgegirje-, ohcan-, soahpamuš- ja mearrádusminstariid ja mearrida ohcci iešgoasttidanosodaga vealgeordenplánas ja addá dárkilet mearrádusaid, mo goluid buhttemiin meannuduvvo.

Eana- ja meahccedoalloministeriija ášahusain sáhtá addit maiddái dárkilet mearrádusaid doarjaga ohcan- ja juolludanmeannudeamis ja máksimeannudeamis dahje loanaid ja doarjagiid dikšumii guoski vurken-, čuovvun- ja bearráigeahččanvuogadagaid teknihkalaš ovttaskasčuoggáin.

65 §

Eanadállodoalu ovddidanfoandda ruđaid geavaheapmi

Eanadállodoalu ovddidanfoandda ruđaid sáhtta dasa lassin, mii daid geavaheamis lea ovdalis mearriduvvon, geavahit:

- 1) eatnama ja eará opmodaga háhkamii;
- 2) háhkkojuvvon opmodaga dikšumii ja ordnemii;
- 3) loatnaaddimis boahhti dikšunmávssuide ja eará goluide;
- 4) dán lága mielđásaš doarjjadoaimbajuide ja stáhtaloanaide;
- 5) boazodoalu ja luondduealáhusaid ovddidan- doibmii guoski dutkamiid ja čilgehusaid dahkamii; ja
- 6) boazodoalu ja luondduealáhusaid ovddidan- fitnuid doarjumii.

Eanadállodoalu ovddidanfoandda ruđaid sáhtta geavahit maidđái dasa ahte čilgejuvvo, mo boazodoallo- ja luondduealáhusfitnodagaid doaimbave- jolašvuodaid sáhtta dahkat mánggabelageabbon ja fitnodatbargiid dahje fitnodatbargin áigu olbmuid skuvlema ordnet. Dán ulbmila várás sáhtta ruđaid lágideit maidđái bargofápmo- ja ealáhus- guovddáža dálonguovloossodahkii, mii sáhtta juohkit daid ovddosguvlui gielddaid atnui.

Eanadállodoalu ovddidanfoandda ruđaiguin sáhtta máksit mávssuid ja buhtadusa dain goluin, mat bohtet eaktodáhtolaš vealgeordnenmeannu- deamis.

11 lohku

Mearreáiggi fámus leahkki doarjagat

66 §

Ealáhusdoaimmas ja visteháhkamis bohtán stáhtaoažžumiid mearreáigásaš máksinfriddja- vuohhta

Beroškeahhtá das mii eará sajis mearriduvvo, sáhtta erenoamáš ekonomalaš váttisvuodaide gár- tan loatnaoažžu ekonomalaš dili buorideami várás juolludit mearreáigásaš máksinfriddjavuođa ealá- husain bargamis boahhti stáhtaoažžumiid ja vis- teháhkamis boahhti stáhtaloanaid ordnema várás juovlamánu 31. beaivvi 2000 rádjai bohtán ohca- ma vuodul nugo ráđđehusa ásašusain dárkileappot mearriduvvo.

Mearreáigásaš máksinfriddjavuođa sáhtta ollašuttit nu, ahte mieđihuvvo mávssekeahhtá

báhcán oanádusaid ja mávssekeahhtá báhcán reanttuid máksimis máksinfriddjavuohta. Loana oaiveopmodaga hárrái máksinfriddjavuođa mear- ri sáhtta leat goittot eanemustá 40 proseantta mávs- sekeahhtá báhcán oanádusa mearis ja reanttuid hárrái máksinfriddjavuođa mearri sáhtta leat eanemustá 80 proseantta. Ovdalis máinnašuvvon guoská maidđái daidda oanedan- ja reantoeriide, maidda leat mieđihuvvon máksinmanjideami 1.11.1996-1.5.1999.

Loatnaoažžu sáhtta geahččat gártan erenoamáš ekonomalaš váttisvuodaide, jos son lea šaddan dahje lea várra šaddamin máksinnávccaheapmen iige su máksinnávccaid sáhte máhcahit mieđihemiin reantodoarjjaloanaid ja stáhtalo- anaide oanádusmávssuide manjideami dahje stáhta- loanaide reantofriddjavuođa dahje dakkár ruđaiguin, mat leat fidnemis almmá ahte dat čuo- hcá ohcci fitnodatoaiveopmodagaide.

Eaktun mearreáigásaš máksinfriddjavuhtii lea ahte dan navdet dovdomassii buoridit loatnaoažžu ekonomalaš dili ja ordnema bokte ealáhusdoaim- ma fas gánnáhišgoahhtá. Dasa lassin gáibiduvvo ahte mávssekeahhtá báhcán oaiveopmodat- dahje reantomávssut leat šaddan ovdal miessemánu 1. beaivvi 1999. Mávssekeahhtá báhcán mávssuid, mat leat šaddan ovdal čakčamánu 10. beaivvi 1993, ii goittot sáhte ordnet dán paragrafa vuodul.

Fitnodatdoaimma heaitán dahje heaitaleadji velggolačča loanaid sáhtta ordnet dušše dalle, jos velggolačča vistti seailuma ii sáhte muđui dorvvas- tit, ja dalle ordnen sáhtta guoskat dušše vistelo- anaide. Dasa lassin loatnaoažžus gáibiduvvo ahte sus leat doarvái ruhtavárit ceavzit visteloana reast- ta máksimis máksinprogámma mielde.

67 §

Mearreáigásaš máksingeahpáduš reantodo- arjjaloatnan ja dáhkádussan

Visteloanaid ja ealáhusain bargamii guoski lo- anaide, maid ruhtalágádušat leat juolludan márkan- reantoeavttuiguin boazodoalliide ja luondduealá- husbargiide, dagahan erenoamáš ekonomalaš váttisvuodaid stáđasmahttima várás sáhtta juollu- dit stáhta ruđain reantodoarjaga ja stáhtadá- kádusaid juovlamánu 31. beaivvi 2000 rádjai bo- ahtán ohcamiid vuodul nugo ráđđehusa ásašusain dárkileappot mearriduvvo. Dát guoská maidđái ovdalis máinnašuvvon loanaide guoski mávssuide.

Ruhtalágádušat sáhttet juolludit reantodoarjja- loana iežas vistti ja ealáhusain bargama várás vál- dojuvvon bänkoloanaid, mat leat juolluduvvon dábálaš eavttuiguin, máksimii, ja vearro- ja eará

goluid máksimii dakkár loanaid ja mávssuid hárrái, maid mávssekeahhtá báhcán oaiveopmodat dahje reantomávssut leat šaddan ovdal miessemánu 1. beaivvi 1999.

Eaktun mearreáigásaš máksingeahpádussii lea ahte dan navdet dovdomassii buoridit loatnaoážžu ekonomalaš dili ja ordnema bokte ekonomalaš dilli máhccá dakkárin ahte ealáhusdoaibma fas gánnáhišgoahhtá.

Stáhtadáhkádus sáhtta gokčat eanemustá 80 proseantta loana ollesmearis. Dáhkádussii galgá háhkat normála bándokodoaimmas adnojuvvon dáhkádusa, mii ii dárbbas leat dorvvasteaddji. Stáhta mieđihan dáhkádussii guoskaduvvojit heivvolaš osiin dálonguovloaláhusaid ruhtadanlága (329/1999) 32-34 §.

68 §

Ášši čoavdi eiseváldi

Ohcama stáhtaloanaid ja vuovdinhadde-oažžumiid mearreáigásaš máksinfriddjavuođas galgá doaimmahit áššáigullelaš bargofápmo- ja ealáhusguovddáži manjimustá juovlamánu 31. beaivve 2000. Bargofápmo- ja ealáhusguovddáš čoavdá ohcama.

Mearreáigásaš máksingeahpádusa, mii mieđihuvvo reantodoarjjaloana ja stáhtadáhkádusa hámis, galgá ohcat manjimustá juovlamánu 31. beaivve 2000. Ohcan doaimmahuvvo bargofápmo- ja ealáhusguovddáži. Bargofápmo- ja ealáhusguovddáš addá loatnaohcamis cealkámuša ja doaimmaha ohcama ruhtalágádussii. Ruhtalágádus doaimmaha ohcama Eana- ja meahcedoalloministerijai, mii čoavdá ášši.

Ráđdehusa ášahusain addojuvvojit dárkilet mearrádušat čuvvosiid birra ja dan meannudeami birra, man mielde doarjaga ohcan muđui galgá dáhpáhuvat.

Dán logu mieldásaš doarjjaohcamiid galgá lágiidit bargofápmo- ja ealáhusguovddáži oktanaga. Ášši galgá gieđahallat hohpolaš áššin.

12 lohku

Fápmuiboahhtin- ja sirdašuvvannjuolggadusat

69 §

Fápmuiboahhtin

Dat goas dát lánka boahhtá fápmui, mearriduvvo dárkileappot ášahusain. Jos Eurohpa Ovtastumi doaibmaorgánaid mearrádušat lánkii gulli doaib-

mabijuid dohkkeheamis addojuvvojit sierra áiggiid, de lánka oktan nuppástusaiguin sáhtta vás-tideaddji osiin bidjat fápmui sierra áiggiid.

Dáinna lágain gomihuvvo guovvamánu 9. beaivve 1990 addojuvvon boazoeconomiijalánka (161/1990) ja borgemánu 24. beaivve 1984 addojuvvon luondduealáhuslánka (610/1984) daidda manná dahkkojuvvon nuppástusaiguin.

Ovdal dán lánka fápmuiboahhtima sáhtta álgit lánka ollašuhhtima gáibidan doaibmabijuide.

70 §

Ruđaid geavaheapmi

Boazodállolánka, boazoeconomiijalánka dahje luondduealáhuslánka ulbmiliid várás háhkkkojuvvon dahje muđui ožžojuvvon opmodat geavahuvvo, go dát lánka lea boahhtán fápmui, eanadállo-doalu ovddidanfoandda birra addojuvvon lánka (657/1966) 3 §:s mearriduvvon ulbmiliidda.

Eanadállo-doalu ovddidanfoandda ruđaid sáhtta dasa lassin geavahit maiddá dakkár fitnuide, mat gergejuvvojit boazodállolánka, luondduealáhuslánka ja boazoeconomiijalánka mielde ja maid várás dáid ruđaid lea sáhttan geavahit daid njuolggadusaid mielde, mat ledje fámus dán lánka fápmui boadedettiin.

71 §

Ovddit lánkamearrádušaid guoskadeapmi

Dán lánka fápmui boadedettiin áššit, mat leat guorahallojuvvoimin boazodállolánka, luondduealáhuslánka ja boazoeconomiijalánka vuodul, gieđahallojuvvoit lohppii máinnašuvvon lágaid mielde.

Ovdal dán lánka fápmuiboahhtima boazodállolánka, luondduealáhuslánka ja boazoeconomiijalánka vuodul guorahallojuvvoimii guđđojuvvon áššiid eaktodáhtolaš vealgeordnemis sáhtta goittot gieđahallat lohppii odđa lánkamearrádušaid mielde.

Boazoeconomiijalánka ja luondduealáhuslánka ja ovdal dán lánka fámus leamaš eará lánkamearrádušaid ollašuhhtima hárrái ja máinnašuvvon lánkamearrádušaid vuodul šaddan stáhta-, gieldda- ja ruhtalágádusa oažžuma hárrái čuvvojuvvojit njuolggadusat, mat ledje fámus dán lánka fápmui boadedettiin, ja daid mieldásaš soahpamuševttut.

Dálonguovloaláhuslánka (1295/1990) njuolggadusat guoskaduvvojit maiddá dán lánka fápmui boadedettiin luondduealáhuslánka ja boazoeconomiijalánka ja daid ovddit lánkamearrádušaid vuodul guorahallojuvvoimii boahhtán áššiide dakko

bokte go máinnašuvvon lágain lea čujuhuvvon dálonguovloealáhusláhkii. Stáhtaloana ovddosmáksima hárrái guoskaduvvo goittot, mii dán lága 25 §:s mearriduvvo stáhtaloana ovddosmáksimis.

Ráđdehusa ásašusain sáhtá addit meannudanvugiid birra njuolggadusaid, mat spiehkastit 1-4 momeanttas oaivvilduvvon láhkamearrádusain.

Ovdal dálonguovloealáhusaid ruhtadanlága (329/1999) fápmui boahtima 67 §:a 3 momeantta miel dásaš stáhtadáhkádussii sáhtá goittot guoskadit dálonguovloealáhuslága (1295/1990) 7 logu heivvolaš osiin.

72 §

Ovddit láhkamearrádusaid miel dásaš máksingehpádusat ja vealgeordnemat

Boazodállolága, boazoeconomiijalága ja luondduealáhuslága miel dásaš stáhta vuovdinhaddeoazžumiid ja loanaid máksingehpádusat ja vealgeordnemat miedihuvvojit ja gieđahallojuvojit nugo evttohuvvon lága 5, 6 ja 11 logus daddjojuvvo. Stáhta ruhtadoarjagiid, vuovdinhaddeoazžumiid ja stáhtaloanaid sihke reantodoarjaloanaid eretcealkin ja ruovttoluottabearran dáhpáhuvvá ovdal dán lága fápmui boahtima fámus leamaš láhkamearrádusaid mielde.

73 §

Ovddit láhkamearrádusaid miel dásaš prográmmavuoláš doarjagat

Ovdal dán lága fápmui boahtima fámus leamaš láhkamearrádusaid miel dásaš EU-oassáiruhtadan prográmmavuoláš ruhtadoarjagiid ja eará doarjagiid juolludeamis ja máksimis, bearráigeahččamis ja eará meannudemiin čuvvojuvojit prográmmabaji loahpa rádjai dat njuolggadusat ja mearrádusat, mat ledje fámus dán lága fápmui boadedettiin, jos EO-njuolggadusaid birra ii nuppeláhkai daddjojuvvo.

74 §

Ovddit láhkamearrádusaid miel dásaš loanaid stáhtavástu

Ovdal dán lága fápmui boahtima fámus leamaš láhkamearrádusaid vuodul eanadállodoalu ovddidanfoandda ruđain juolluduvvon stáhtaloanaid stáhtavástu hárrái čuvvojuvojit dat njuolggadusat, mat ledje fámus dán lága fápmui boadedettiin.

75 §

Ovdal juolluduvvon stáhtaloanaid dikšunmávssut

Boazoeconomiijalága ja luondduealáhuslága ja ovdal daid fápmui boahtima fámus leamaš eará láhkamearrádusaid vuodul juolluduvvon stáhtaloanaid dikšumis máksojuvvo ruhtalágadusaide dikšun- ja eará mávssuin buhtadus nugo ráđdehusa ásašusain mearriduvvo.

76 §

Ovddit láhkamearrádusaid miel dásaš loanaid ja doarjagiid eretcealkin, loahpaheapmi ja ruovttoluottabearran

Ovdal dán lága fápmui boahtima fámus leamaš láhkamearrádusaid miel dásaš doarjagiid ja stáhtaloanaid loahpaheami, eretcealkima ja ruovttoluottabearrama hárrái čuvvojuvojit dat njuolggadusat, mat ledje fámus dán lága fápmui boadedettiin.

77 §

Nuppástusohcan ovddit láhkamearrádusaid vuodul dahkkojuvvon čovdosiin

Go dát láhka boahtá fápmui, de bargofápmo- ja ealáhusguovddáža ja dálonguovloealáhusaid váidnávdegeatti addin mearrádusaide boazoeconomii- ja luondduealáhuslága miel dásaš áššiin ohcejuvvo nuppástus nugo dán lága 9 logus seammalágan áššiid hárrái mearriduvvo, beroškeahhtá das mii nuppástusohcama birra lea ovdal mearriduvvon.

78 §

Čujuhannjuolggadusat

Dalle go eará sajis lágas lea čujuhuvvon boazoeconomii- dahje luondduealáhusláhkii, de galgá guoskadit dán lága vástideaddji njuolggadusa, jos ovdalis ii leat nuppeláhkai mearriduvvon.

79 §

Huksensadji

Bálggus, mii boazodállolága miel dásaš hálddašanvuoigatvuodain hálddaša huksensaji, sáhtá bargofápmo- ja ealáhusguovddáža lohpe-mearrádusain molsut huksensaji, mii lea unohas sajis dahje lea šaddan dárbbasmeahhtumin, boazodoalu dáfus vuohkkaset sadjai. Odda huksensaji lágida Meahcceráđdehus. Bálggus galgá sirdit iežas oamastan visttiid guovllus guovtte jagi sisa

das, go lea ožžon bargofápmo- ja ealáhusguovddáža mearrádusa. Bargofápmo- ja ealáhusguovddáš sáhtta beavttálmahttit mearrádusa áittasáhkkuin dahje barggahanáitagiin nugo daid birra áittasáhkkoálgas (1113/1990) mearriduvvo.

80 §

Ovddit láhkamearrádusaid mielásaš dihto doaimbajut ja vuogatvuodagaskavuodat

Boazodállolága njuolggadusat čuvvojuvvojit daid áššiid hárrái, mat gullet boazodállolága ollašuttimii ja maid birra ii leat dán lágas nupeláhkai mearriduvvon. Dát guoská maiddái máksingehpádusaide ja dáluid ráddjehusaide. Stáhta oažžumiid sirdin, stáhta oažžumiid ja doarjagiid ruovttoluotta bearran, dálu dahje dan oasi ráddjehusain ja bántavásttus luoitin, luohpadanlobiid miediheapmi ja máksingehpádusaid miediheapmi stáhta oažžumiid hárrái gullá goittot bargo- ja ealáhusguovddáža doaimbaválldi vuollai, jos dat eai leat dán lágas addojuvvon Eana- ja meahccedoalloministeriija bargun. Boazodálloláha čuvvojuvvo heivvolaš osiin maiddái loanaid hárrái. Máksingehpádusaid ja loanaid sirdimiid čoavdá goittot loana juolludan ruhtalágáduš, mii galgá dalle čuovvut mii ovddit láhkamearrádusain lea mearriduvvon.

Helsegis oddajagimánu 21. beaivve 2000

Dásseválldi Presideanta

MARTTI AHTISAARI

Eana- ja meahccedoalloministtar *Kalevi Hemilä*